

Til Halden kommune.

Forslag til tiltak for Biologisk Mangfold i Halden.

Vi tar utgangspunkt i 2020-rapporten fra Marit Eriksen og Roy Nordbakke (benevnes her videre som "rapporten"),

- samt Sabima sin nettside: <https://www.sabima.no/naturens-drommekommune/>

Med 400 000 kroner er det ikke mye en får utrettet idag, men det er ikke vår oppgave å vurdere hva en får gjort med disse pengene. Vi håper imidlertid at Halden kommune vil øke budsjettet i 2022.

Sabima på sin hjemmeside peker på en god del punkter som bør oppfylles for at kommunen skal kunne benevnes som en "drømmekommune" for biologisk mangfold. Tre punkter bør prioriteres:

- *Kommunen bør ha nok ansatte med kompetanse på naturmangfold.* I rapporten påpekes at kommunen bør ha sin egen "kommunebiolog".
- *Ha årlig internkursing i naturmangfold for kommunestyret.* M.Eriksen og R.Nordbakke vil være aktuelle for å gjennomføre det kurset for kommunestyret.
- *Utarbeide kommunedelplan for naturmangfold:*
<https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/fagmeldinger/2020/desember-2020/hvordan-lage-kommunedelplaner-for-naturmangfold/>

Aktører som kan bidra i arbeidet.

Rapporten til M.Eriksen og R.Nordbakke nevner tre lokale frivillige organisasjoner; Botanikere – ornitologer – soppforening. I tillegg har vi Halden dykkerklubb og Jeger og Fiskeforening.

Kan skolene i Halden bidra med registreringer i biologitimen?

- Ungdomsskole og videregående skole?
- Lærerutdanningen på HiØ ?

Kan Universitetet på Ås (NMBU) finne det interessant å få hovedoppgaver/prosjekter i Halden?

Gårdbrukerne i Halden er de som forvalter størsteparten av det biologiske mangfoldet. Kan Bondelaget bidra til å finne områder som det bør tas bedre vare på – eller restaurere?

- Forslag: Inviter de ovenfor nevnte aktører sammen med kommunens fagpersoner og politikere(?) til en konferanse med oppdrag å finne ut hva de enkelte kan tenke seg å bidra med – og hva som bør prioriteres. Vil tro at R.Nordbakke og M.Eriksen kan foredra om rapporten innledningsvis.

Forslag til prioriterte tiltak med referanse til rapporten:

- Av alle truede arter på Rødlisten for 2015 finnes 48 % i skog. All skog som skal hogges – må på forhånd være MIS-sertifisert. Rapporten sier at størstedelen av vår kommune som jo omfatter barskog, ikke er kartlagt. "Vi vil påpeke at skogsområder som er kartlagt etter MIS-metoden ikke på noen måte er fullstendig, og gir bare indikasjoner på hva som finnes."

- Dammer med stor og liten salamander. Den største trusselen for dammene i kommunen er igjenfylling, drenering og gjengroing. "I tillegg til de 38 dammene som er vurdert i kommunen, vil vi legge til 7 dammer. Disse dammene er ikke undersøkt". – Kan det etableres et undervisningsopplegg for skolene, med målsetting om å undersøke alle dammer i kommunen? R.Nordbakke har utarbeidet en bestemmelsesnøkkel for skoleverket om dette.
- Hva kan gårdbrukere bidra med for å skjøtte kulturlandskapet? Kommunen kan påse og medvirke til at tilskuddsmidler i landbruket blir brukt til å skjøtte de mest artsrike og verdifulle kulturlandskapene.
- Tjern og bekker (utdrag fra rapporten):
 - I naturbasen savnes Kamperhaugtjernet i Rokke. Deler av området ligger innenfor landskapsvernområdet. Vi vil foreslå at hele området blir innlemmet. Bare på grunn av fuglelivet rangere denne lille sjøen som svært viktig (A)
 - Ved Rødselvas utløp i Femsjøen, er det de siste årene gjort en rekke fugleobservasjoner. Andre grupper enn fugler er dårlig undersøkt. Lokaliteten er fortsatt intakt, og bør undersøkes næyere.
 - Hokksjøbekken som renner ut i Ørsjøen ved Haklundbukta, har få registrerte observasjoner. I Hokksjøbekken finnes rester etter ålesla hvor man fanget ål tidligere. Bekken er trolig fortsatt vandringsvei for den kritisk truede ålen. Dette bør undersøkes nærmere.
 - I naturbasen er det registrert en rekke bekkedrag. Ingen av disse bekkene er særlig godt undersøkt (bortsett fra ørret?) med tanke på hvilke arter som finnes i bekkene og langs bredden. Det gjelder spesielt bekkenes øvre deler. I naturbasen savnes ytterligere 4 bekker.
- Marine forekomster. Kun en lokalitet er registrert, en ålegrasseng ved Ystehede/Skriverøya. Det vil være av stor interesse å få kartlagt hardbunns- og bløtmunnsfaunaen både i Iddefjorden, Ringdalfjorden, Svalerødkilen og Røsneskilen.
- Skog som bør vernes:
 - Rik blandingskog i lavlandet. Tistedalen er den viktigste. Deler av vegetasjonen kan her beskrives som edelløvskog. Dette er en artsrik og viktig skogtype som må sikres. Skogtypen er utsatt for inngrep fordi slik skog ofte finnes der presset på naturen er størst. Naturtypen overlever i dag stort sett i terreng som er bratt og vanskelig tilgjengelig. I WKN-rapport 2010 er det registrert 10 slike lokaliteter. Et større rikt løvskogsområde i Eskeviken ble hugget i høst...
 - I kommunen finnes det noen lokaliteter hvor det hekker rødlistede og sjeldne rovfugler. Det er viktig at disse lokalitetene sikres for at artene ikke skal forsvinne fra kommunen. Vi har erfaring med at det ikke er nok å spare et 50 meter bredt belte med granskog rundt reiret til et hekkende hønsehaukpar. En eventuell planlagt hogst bør gjøres i samråd med biologer med kunnskap om rovfugler. (Ref. 1.ste prioritet).

Det er svært mye å ta fatt i når det gjelder oppfølging av biologisk mangfold i Halden. Dette er Naturvernforbundet i Halden sitt forslag til prioritet. Vi ser frem til en konferanse om temaet.

Styret,

Naturvernforbundet i Halden.

15.mars 2021